

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”**

*до державного іспиту (державної атестації)
студентів*

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

**Харків
2024**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”**

*до державного іспиту (державної атестації) студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»*

**Харків
2024**

Програма навчальної дисципліни **“Адміністративне право”** до державного іспиту (державної атестації) студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 08 «Право/ уклад.: Р.В. Шаповал, Л.П. Коваленко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. 13 с.

У к л а д а ч і : Р.В. Шаповал, Л.П. Коваленко.

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
адміністративного права та адміністративної
діяльності
(протокол № 9 від 10.04.2024 р.)
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

І. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА, ЙОГО МІСЦЕ В СИС- ТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

**Публічне адміністрування, державне управління, вико-
навча влада: спільні риси та відмінності**

Поняття і основні риси публічного адміністрування. Публічна адміністрація: система суб'єктів, компетенція. Управління як соціальне явище. Мета й види управління. Поняття, сутність і ознаки державного управління. Державне управління й публічне адміністрування: спільні риси й особливості. Суб'єкти й об'єкти державного управління. Принципи державного управління, їх види. Сутність виконавчої влади. Співвідношення публічного адміністрування з державним управлінням, виконавчою владою та місцевим самоврядуванням.

**Предмет, метод, принципи адміністративного права. Сис-
тема та систематизація адміністративного права**

Адміністративне право як галузь права, його предмет. Наука адміністративного права. Адміністративне право як навчальна дисципліна. Предмет адміністративного права. Зв'язок адміністративного права з іншими галузями українського права. Метод і система адміністративного права. Принципи адміністративного права, особливості їх класифікації. Система адміністративного права. Систематизація адміністративного права та її особливості. Види систематизації адміністративного права.

Адміністративно-правові норми, відносини та джерела адміністративного права

Поняття, особливості та види адміністративно-правових норм. Структура норм адміністративного права. Реалізація адміністративно-правових норм. Джерела адміністративного права. Конституція України як основне джерело адміністративного права.

Поняття, основні риси та види адміністративно-правових відносин. Особливості адміністративно-правових відносин. Адміністративна правосуб'єктність. Суб'єкти й об'єкти адміністративно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни або припинення адміністративно-правових відносин.

II. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права

Поняття, ознаки та система суб'єктів адміністративного права. Громадяни України, іноземці й особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права. Поняття й складові адміністративно-правового статусу громадянина. Адміністративна правоздатність громадянина. Адміністративна дієздатність громадянина. Права й обов'язки громадян у сфері державного управління.

Особливості адміністративно-правового статусу іноземців і осіб без громадянства.

Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права

Поняття, ознаки і правове становище органів виконавчої влади. Місце органів виконавчої влади в системі державного апарату. Види органів виконавчої влади. Система органів виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України в системі органів виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади, їх види. Міністерства в системі центральних органів виконавчої влади. Інші центральні органи виконавчої влади в організаційно-правовому механізмі виконавчої влади.

Система місцевих органів виконавчої влади. Правові засади організації та діяльності місцевих органів виконавчої влади.

Основні завдання і функції місцевих органів виконавчої влади. Принципи і форми діяльності місцевих органів виконавчої влади. Повноваження місцевих державних адміністрацій. Акти місцевих державних адміністрацій. Територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Військово-цивільні адміністрації. Військові адміністрації.

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права

Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування. Повноваження і форми діяльності органів місцевого самоврядування. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування, їх характер та співвідношення. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування. Відносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади.

Юридичні особи приватного права

Юридичні особи приватного права. Поняття і види юридичних осіб приватного права. Порядок створення юридичних осіб приватного права та припинення їх діяльності. Адміністративно-правовий статус юридичних осіб приватного права.

Порядок реєстрації юридичних осіб приватного права. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб приватного права.

Інші суб'єкти адміністративного права (об'єднання без статусу юридичної особи).

Публічні службовці як суб'єкти адміністративного права

Публічна служба: поняття та види. Державна служба в системі публічної служби. Види та принципи державної служби в Україні. Законодавчі основи державної служби в Україні. Основні напрями державної політики у сфері державної служби.

Поняття та види державних службовців. Посада та посадова особа: співвідношення понять. Основні права та обов'язки державних службовців. Етика поведінки державного службовця.

Проходження служби в державних органах та їх апараті: поняття і стадії. Вступ на державну службу, її проходження та припинення. Обмеження щодо державних службовців. Патронатна служба.

Випробування при прийнятті на державну службу. Декларування доходів державних службовців. Службова кар'єра. Класифікації посад державних службовців. Ранги державних службовців. Стажування державних службовців. Навчання і підвищення кваліфікації державних службовців. Обмеження щодо державних службовців. Особливості юридичної відповідальності державних службовців. Підстави припинення державної служби.

ІІІ. ФУНКЦІЇ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Функції та форми державного управління. Загальні форми та методи державного управління, їх види

Поняття та види функцій державного управління. Поняття і види форм державного управління. Правові та неправові форми державного управління: поняття й юридичне значення. Адміністративний розсуд у діяльності органів виконавчої влади.

Правотворчість як форма державного управління. Поняття правових актів державного управління. Вимоги, що ставляться до актів державного управління, наслідки їх недотримання.

Класифікація актів державного управління, їх дія та юридичне значення. Нормативний акт. Індивідуальний акт у публічному адмініструванні.

Адміністративний договір як форма управлінської діяльності. Взаємозв'язок функцій і форм державного управління.

Адміністративно-правові методи публічного адміністрування, їх види.

Інструменти публічного адміністрування, їх види. Методи публічного адміністрування, їх види. Сутність і значущість адміністративно-правових методів публічного адміністрування. Види адміністративно-правових методів публічного адміністрування. Переконавання як метод державного управління, його співвідношення з адміністративним примусом.

Методи адміністративного та економічного впливу; нагляду та контролю; прямого й непрямого впливу; регулювання, керівництва та управління. Методи заохочення.

Електронне врядування в публічному адмініструванні

Електронне урядування як форма публічного адміністрування. Поняття електронного врядування. Елементи електронного врядування. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд». Забезпечення доступу до публічної інформації. Електронний документообіг та електронний документ. Цифрова трансформація в публічному адмініструванні: мета, принципи, напрями й особливості застосування. Інформація та інформаційні ресурси у сфері публічного адміністрування: визначення, особливості режиму обігу.

Адміністративні процедури

Поняття, ознаки та принципи адміністративних процедур. Правові засади адміністративних процедур. Принципи адміністративних процедур. Суб'єкти адміністративних процедур. Стадії адміністративних процедур.

Адміністративні послуги

Адміністративні послуги. Поняття адміністративних послуг, їх ознаки й адміністративно-правове регулювання. Суб'єкти надання адміністративних послуг. Процедура надання адміністративних послуг.

IV. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРИМУС В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Адміністративний примус

Адміністративний (позасудовий) примус і його різновиди. Адміністративний примус як вид державного примусу. Поняття й риси адміністративного примусу. Класифікація заходів адміністративного примусу. Адміністративно-попереджувальні заходи (запобігання), їх види та суть. Заходи адміністративного припинення, їх види та суть. Органи, уповноважені застосовувати заходи припинення правопорушень. Поліцейські заходи: види, суть і особливості.

Поняття та риси адміністративної відповідальності, її законодавчі основи. Адміністративне правопорушення, його склад

Поняття та основні риси адміністративної відповідальності. Основні риси адміністративної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності. Дисциплінарна відповідальність за адміністративним законодавством. Адміністративна відповідальність юридичних осіб.

Завдання, система і чинність законодавства України про адміністративні правопорушення. Законодавчі основи адміністративної відповідальності.

Зміст і завдання Кодексу України про адміністративні правопорушення. Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність. Чинність закону про відповідальність за адміністративні правопорушення.

Адміністративне правопорушення: поняття та склад.

Загальний, родовий та безпосередній об'єкти адміністративного правопорушення. Об'єкт адміністративного правопорушення. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Суб'єкти адміністративних правопорушень. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність. Передача матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу. Звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення.

Система та види адміністративних стягнень. Правила і строки накладення адміністративних стягнень

Поняття і класифікація адміністративних стягнень. Мета адміністративних стягнень, їх види. Особливості відповідальності неповнолітніх у віці від 16 до 18 років. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб. Відповідальність військовослужбовців за вчинення адміністративних правопорушень.

Попередження та штраф як види адміністративних стягнень. Оплатне вилучення та конфіскація предметів як адміністративні стягнення. Позбавлення спеціального права, наданого громадянину, як

вид адміністративного стягнення. Громадські, виправні та суспільно корисні роботи як види адміністративного стягнення. Адміністративний арешт і арешт з утриманням на гауптвахті. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх. Загальні правила та строки накладення стягнень за адміністративні правопорушення. Обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Накладення стягнення при вчиненні кількох адміністративних правопорушень. Строки накладення адміністративних стягнень. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду.

V. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Адміністративний процес: сутність і зміст

Адміністративний процес: зміст, загальні риси, особливості. Принципи адміністративного процесу. Суб'єкти адміністративного процесу. Структура адміністративного процесу та загальна характеристика окремих проваджень. Адміністративне провадження. Провадження в адміністративних справах, їх види. Окремі адміністративні провадження. Провадження із звернення громадян. Реєстраційні провадження. Дисциплінарне провадження: завдання, стадії особливості. Дозвільно-ліцензійна діяльність в Україні.

Адміністративна юрисдикція: загальні риси, принципи.

Поняття адміністративної юрисдикції. Сутність адміністративної юрисдикції. Особливості адміністративної юрисдикції. Адміністративна юрисдикція: загальні риси, принципи. Система органів адміністративної юрисдикції.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення

Поняття та принципи «провадження у справах про адміністративні правопорушення». Завдання і порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення. Обставини, що виключають провадження у справах про адміністративні правопорушення. Стадії прова-

дження у справах про адміністративні правопорушення. Особи, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Протокол про адміністративне правопорушення. Особи, які мають право складати протокол про адміністративне правопорушення. Місце й строки розгляду справи про адміністративне правопорушення. Розгляд справ про адміністративні правопорушення. Постанова по справі про адміністративне правопорушення. Структура і зміст постанови по справах про адміністративні правопорушення. Право на оскарження та порядок оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення. Види рішень, що приймаються за скаргою на постанову про накладення адміністративного стягнення. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Порядок застосування і строки адміністративного затримання. Право на оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, шляхи його реалізації.

Органи адміністративної юрисдикції у справах про адміністративні правопорушення

Органи(посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення: поняття і критерії визначення.

VI. АДМІНІСТРАТИВНА ЮСТИЦІЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО В УКРАЇНІ

Адміністративна юстиція

Адміністративна юстиція: поняття, моделі й особливості становлення в Україні. Адміністративна юстиція у структурі предмета адміністративного права.

Адміністративне судочинство в Україні

Поняття й особливості становлення адміністративного судочинства в Україні. Адміністративне судочинство в Україні: завдання та принципи. Кодекс адміністративного судочинства України, його структура. Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ. Право на звернення до адміністративного суду.

VII. ЗАКОННІСТЬ І ДИСЦИПЛІНА В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Законність і дисципліна у сфері публічного адміністрування. Захист прав, свобод та інтересів суб'єктів адміністративного права.

Поняття, сутність і значення законності й дисципліни в сфері публічного адміністрування. Співвідношення законності й дисципліни. Способи забезпечення законності й дисципліни в сфері публічного адміністрування.

Контроль у сфері публічного адміністрування: поняття, зміст і види. Види контролю в державному управлінні. Контроль законодавчої влади. Контроль виконавчої влади. Судовий контроль управління. Контрольні повноваження спеціалізованих контролюючих органів. Державний і недержавний контроль в управлінні: їх співвідношення. Захист прав, свобод та інтересів суб'єктів адміністративного права у сфері публічного адміністрування.

Звернення громадян як спосіб забезпечення законності й дисципліни в сфері публічного адміністрування

Звернення громадян, їх види. Вимоги до звернень громадян. Порядок розгляду звернень громадян згідно із Законом України "Про звернення громадян".

Адміністративно-правові режими

Поняття і види адміністративно-правових режимів. Звичайні та надзвичайні адміністративно-правові режими. Правовий режим надзвичайного стану: умови введення, перелік і межі надзвичайних заходів. Гарантії забезпечення законності в умовах надзвичайного стану. Правовий режим воєнного стану. Режим державної таємниці. Прикордонний режим. Режим зони надзвичайної екологічної ситуації.

VIII. ПРАВОВІ ЗАСАДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ, СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИМ БУДІВНИЦТВОМ І АДМІНІСТРАТИВНО-ПОЛІТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Правові засади й організація управління економікою

Організаційно-правові засади управління економікою. Завдання, функції та методи державного управління економікою. Складові сфери управління економікою. Правове регулювання економіки. Державний контроль у сфері економіки.

Правові засади й організація управління соціально-культурною сферою

Організаційно-правові засади управління соціально-культурною сферою. Сутність, завдання, форми й методи державного управління соціально-культурною сферою. Складові соціально-культурної сфери в Україні. Правове регулювання соціально-культурною сферою. Державний контроль за здійсненням управління соціально-культурною сферою.

Правові засади й організація управління адміністративно-політичною діяльністю

Організаційно-правові засади управління адміністративно-політичною діяльністю. Правове регулювання адміністративно-політичною діяльністю. Завдання, функції й методи державного управління адміністративно-політичною діяльністю. Складові сфери адміністративно-політичної діяльності в Україні. Державний контроль у сфері управління адміністративно-політичною діяльністю.